

Fra microfiche til AI - En fortælling om et medicinsk fagbiblioteks udvikling

Conni Skrubbeltrang valgte i sommeren 2025 at gå på pension fra stillingen som leder af Medicinsk Bibliotek ved Aalborg Universitetshospital. Hun er livsvidne til den utrolige udvikling, fagbibliotekerne har gennemgået og fortæller her om tiden før internettet, nationalt og internationalt biblioteks-samarbejde og om et af karrierens højdepunkter

□ **Maria Pertou Østergaard og Pil Julie Jakobsen**, Medicinsk Bibliotek, Aalborg Universitetshospital

Vi møder Conni Skrubbeltrang på en af hendes sidste arbejdsdage inden tiden som PHD – Pensionist Hele Dagen, begynder. Efter mere end 30 år på Medicinsk Bibliotek på Aalborg Universitetshospital har Conni valgt at gå på pension, men inden da har hun lovet at fortælle lidt om sin tid på biblioteket.

Hun blev ansat den 1. maj 1992. Dengang forskning blev formidlet i tidsskrifter og bøger, som udelukkende udkom på papir, og hvor

bibliotekssystemet hed Polydoc. Conni havde arbejdet med Polydoc i forbindelse med sit

kandidatspeciale, og derfor stod hun nok også forrest i køen til jobbet, mener hun. Biblioteket havde dengang fire ansatte, og Conni blev blandt andet ansat til at være systemansvarlig for bibliotekets databaser og til at stå for bogindkøb.

I alt abonnerede biblioteket på omkring 1.000 tidsskrifter, heraf 11 eksemplarer af Lancet, som cirkulerede rundt på afdelingerne på hospitalet. Folk kom også forbi biblioteket for at holde sig orienteret om de nyeste artikler, fortæller Conni:

”Biblioteket var rigtig godt placeret. Det lå lige ved siden af kantinen. Så der kom folk forbi på vej til og fra frokost. Så var de lige inde og se. Vi havde jo flere hylder med de nyeste udgaver af tidsskrifterne.”

Når der skulle laves fjernlånsbestillinger, kunne de øvrige bibliotekers beholdning ses på microfiches via en microfiche-læser, som forstørrede de småbitte billeder, den bestod af. Efterfølgende sendte man en ’standard 58’ til biblioteket med posten og bestilte materialet, ”og så kunne der nemt gå 14 dage, før det kom, men folk var glade. Det var fantastisk hurtigt og ekspedit,” fortæller Conni med et grin:

”Men dengang var postvæsnet også lidt mere effektivt.”

Daværende leder Lise Nørregaard Christensen stod for litteratursøgningerne, som Conni

↑ Conni Skrubbeltrang til sin afskedsreception.

“ I begyndelsen af '94 snakker vi lidt om, hvad betydning det der internet kan have for biblioteket

– Conni Skrubbeltrang

også efterhånden blev lært op i. Dengang foregik søgningerne via CD-rom'er indeholdende databasen Medline.

”Der kunne måske være 5-10 års litteratur på én CD-rom, men med de nyeste, der sad man med én CD-rom for hver måned,” forklarer Conni. Heldigvis kunne søgningen gemmes og gentages på den næste CD-rom. Før Medline blev tilgængelig på CD-rom, måtte man ringe op til det svenske Karolinska Institutet via modem og en FTP-forbindelse for at køre søgningen, så CD-rom løsningen var dengang et stort fremskridt.

Internettet ændrer alt

”I begyndelsen af '94 snakker vi lidt om, hvad betydning det der internet kan have for biblioteket,” fortæller Conni.

Man var så småt begyndt at lave onlinebestillinger af tidsskriftartikler, og i 1995 lavede biblioteket et idéudkast til projektet 'Medicinsk Bibliotek på vej mod informationssamfundet', men det var stadig svært at forestille sig, hvilken betydning internettet ville få.

Året efter blev der taget initiativ til at lave en bibliografi over publikationer fra Aalborg Sygehus, som det hed dengang. Conni var ansvarlig for opgaven, der involverede søgning

i PubMed og godkendelse af resultaterne på de relevante afdelinger, hvorefter de blev registreret i referencehåndteringssystemet Reference Manager.

Et par år senere blev Conni frikøbt til at lave hospitalets hjemmeside. Conni blev webmaster og ansvarlig for opbygning og strukturering af siden. Efterhånden voksede opgaven og blev overdraget igen, men inden da havde Conni været med til at lave kravsspecifikation til det PRI-system (Politikker, Retningslinjer og Instrukser), som stadig bruges i Region Nordjylland i dag.

Samarbejde i Danmark og udlandet

I 1997 blev Conni formand for Faggruppen for Medicinsk Information, og det var i det regi, hun var med til at arbejde for de små hospitalsbibliotekers adgang til et bibliotekssystem, der kunne klare de formodede it-udfordringer i forbindelse med år 2000-problemet. Man frygtede, at visse it-systemer kunne få problemer ved datoskiftet til år 2000, da de havde være programmeret til at anvende to cifre for årstal og derfor risikerede forveksling med år 1900.

”Vi var 15 hospitalsbiblioteker eller sundhedsvidenskabelige biblioteker, der gik

sammen om at lave kravsspecifikationer og ansøgning til DEFF og fik bevilget penge til indkøb af bibliotekssystemet Aleph.”

Aleph fungerer, og Polydoc lukker. Conni har ellers været selvstændig konsulent på Polydoc-systemet ved siden af sit arbejde på biblioteket:

”Jeg oversatte manualer og havde faste kunder rundt om i landet. Så jeg havde sådan et lille nebengeschæft som konsulent på det bibliotekssystem,” fortæller hun.

Da Conni ikke længere skulle bruge tid på dette, blev hun i stedet timelærer ved Danmarks Biblioteksskole, hvor hun underviste i Vidensorganisation 1, 2 og 3 – Katalogisering, Klassifikation og Indeksering. Conni havde generelt svært ved at sige nej, når der var bud efter hende og var også gennem hele sin karriere meget optaget af at undervise og vejlede.

I faggruppesammenhæng foregik der meget kompetenceudvikling og vidensdeling også med kollegaer i de øvrige nordiske lande, fortæller hun.

”Lise (daværende leder) og jeg var bl.a. i Kaunas i Litauen og undervise sammen med kollegaer fra Norge og Sverige på noget, der hed ’Transfer of Knowledge’ – et projekt støttet af Nordisk Ministerråd. Vi underviste bibliotekarer fra Estland, Letland og Litauen i medicinske ressourcer på internettet. Og så oplevede vi jo faktisk det paradoksale, at de efter nogle år havde overhalet os, hvad bibliotekssystemer og it-udstyr angik, fordi der var mange udbydere af bibliotekssystemer, som sponsorerede nye systemer, computere og den slags til dem, hvor vi andre jo ikke bare sådan kunne skifte ud.”

Internettet vandt mere og mere frem, og i 2004 blev der holdt kurser for personalet på hospitalet, da kommunikation internt fremover skulle ske elektronisk.

”Biblioteket får til opgave at opgradere hospitalspersonale til brug af e-mail og internet. Det er der, vi har vores mini-klikstart-kurser, hvor vi simpelthen underviser i det helt basale. For at engagere dem, underviste vi i, hvordan man kunne finde information om Kongehuset. Vi skulle ligesom få sygeplejersker, og sosu-assisterter med op på beatet og lære at bruge computeren. Folk sad og kørte med musen på skærmen i stedet for på bordet. Altså, I tror det er løgn.”

Leder med udsyn

I sommeren 2006 blev Conni leder for Medicinsk Bibliotek, og året efter etableres regionslicensgruppen, som har til formål at arbejde for, at der kan tilbydes lige adgang til forskningsrelevante elektroniske tidsskrifter

og databaser for regionernes sundhedsfaglige medarbejdere samt almen praksis. Conni betragter regionslicenssamarbejdet som et af karrierens højdepunkter.

”Der er f ... lagt mange timer i det, og det fik en stor betydning for mange. Men det er jo ikke noget, man gør alene. Det kan godt være, at det kan opleves som en sejr, men det er jo kun i kraft af, at man har haft mennesker omkring sig, som har været med i det.”

I det hele taget har de mange forskellige samarbejder gennem tiden været med til at udvikle biblioteket. Særligt samarbejdet med daværende leder af Fagbiblioteket i Viborg, Hanne Christensen, blev toneangivende, men i det hele taget er det tydeligt, at samarbejdet med fagligt ligesindede har været medvirkende til, at Conni har bevaret gejsten for arbejdet gennem alle årene, ligesom også fagområdet har haft en stor indflydelse:

”Det er netop på det medicinske fagområde, at nogle af de nye biblioteks-faglige landvindinger er blevet integreret først. F.eks. var medicin det første fagfelt, der fik øjnene op for, at det var vigtigt at inddrage bibliotekarer i arbejdet med systematiske reviews. Så det har været fedt at være en del af det.”

Udviklingen fortsætter

I de efterfølgende år fortsatte Medicinsk Biblioteks opgaver med at udvikle sig. Søgekspertyper fra biblioteket med Conni i spidsen fik i 2013 til opgave at lave søgninger i samarbejde med Sundhedsstyrelsen til Nationale Kliniske Retningslinjer. Registrering af forskningspublikationer fra Aalborg Universitetshospital, Klinisk Institut og senere også Regionshospital Nordjylland kom også til at fylde mere og mere. Samarbejdet med Aalborg Universitetsbibliotek, som særligt havde handlet om forskningsregistrering, blev udvidet i 2017, efter universitetshospitalerne trådte ud at regionslicenssamarbejdet, til også at omfatte et licenssamarbejde.

Der er også sket en kæmpe udvikling i antallet af elektroniske ressourcer, siden den første licensaftale med forlaget Springer blev en realitet i 1999, og AI banker nu på døren. Det gør bibliotekets flytning til Aalborgs nye supersygehus også, og Conni er godt tilfreds med, at det er nu, hun lader stafetten gå videre.

For Conni er det nu tid til at give slip på sit faglige virke og fokusere på familien, men hun gør sig fortsat tanker om fagbibliotekernes fremtid:

”Med al den elektroniske adgang til alting skal man nok, hvis jeg skal give nogle ord videre, tænke på at være *synlig* – og fortælle, at

↑ Billede af standard 58:
Standard 58 var en
formular til litteratur-
bestilling.

← Billede af mikrofiche
og microfichelæser: Bib-
liotekers beholdning var
registreret på mikrofiches
– en slags mikrofilm.

tingene ikke kommer af sig selv. Fordi det kan der være en tendens til at tro, og det tror jeg ikke bliver mindre med AI. Det er ikke biblioteksdrift, der er hovedopgaven på et hospital, så bibliotekets arbejde bliver ikke synligt uden en indsats. F.eks. er de ansatte på hospitalet ofte ikke klar over, at en stor del af de artikler, de henter hjem via biblioteket, i virkeligheden ligger bag en betalingsmur. Brugen af AI giver udfordringer på flere måder. Litteratursøgning ved hjælp af AI kan virke meget overbevisende, men bygger som udgangspunkt kun på informationer, der ikke ligger bag betalingsmur – og AI hallucinerer. I virkeligheden er der nok behov for, at bibliotekarer engagerer sig i udviklingen af AI-systemer, så man sikrer, at kvaliteten bliver i orden.”